

ABJECT ART VE GÜNCEL BİR SERGİ: GELATİN; VORM- FELLOWS-ATTITUDE ABJECT ART AND UPDATED EXHIBITION: GELATIN; VORM, FELLOWS, ATTITUDE

Funda ŞİŞÇİ*

Öz

Abject kavramı 1990'lü yıllardan günümüze sanat ve felsefe çevresinin ilgi odağı olmuştur. Özne ve nesne arasında yer alan 'iğrenme- iğrenç' ilişkisinin sanatın özgün formları ile yeniden inşası bu çalışmanın ana eksenini oluşturmuştur. Kristeva'ya göre iğrenç olan şey 'bedene zarar veren, bedeni fiziksel olarak tehdit eden şey' değildir. 'İğrenç' olan 'ruhu rahatsız eden', 'sınırları zorlayan', ve 'istenmeyen' dir. Bedensel atıklar özneyi sürekli tehdit etmektedir ve bedenin ölümlü bir organizma olduğunun ispatıdır. Özne onu dışarı atarak ölümlü olmanın tehdidinden uzaklaşmaya çalışır. Araştırmada, Julia Kristeva'nın çerçevesini çizdiği 'iğrenç'in farklı materyal ve tekniklerle yapılmış çağdaş resim, heykel ve enstalasyon örnekleri ile güncel bir sergi olan Gelatin: Vorm- Fellows- Attitude sergisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İğrenç Sanat, Jelatin, Sergi.

Abstract

The Abject concept has been the center of attention of art and philosophy environment since 1900s. The reconstruction of the relation of disgust and disgusting with the original forms of art which takes place between the subject and object constitutes the main axis of this study. According to Kristeva, what is disgusting is not the body or threatens it. It is the thing which disturbs the soul, pushes the boundaries and is undesirable. Physical wastes constantly threaten the subject and prove that the body is a mortal organism. The subject tries to move away from the threat of being mortal by expelling it out. In this study, disgust, framed by Kristeva is created with different material and techniques as a painting, sculpture and entelasion samples and the Gelatin, Vorm, Fellows, Attitude exhibition is examined.

Keywords: Abject Art, Gelatin, Updated Exhibition.

1. GİRİŞ

20.yüzyılın yeni anlatım araçları arayan sanatçılar bedeni mükemmellikten uzakta, ölümlü ve kirli temsil ederek estetik vücut kriterlerini yeniden tanımlamaya girişmiştir. 'Abjection' kavramı paralelinde üretilen işlerde toplumsal değerler ve cinsiyet rolleri yeniden kurgulanmıştır. Çoğu zaman sansasyonel, sınırları zorlayan ve sanatın ne olduğu sorusunu alevlendiren bu sanatçılar, tekinsiz işlere imza atarak izleyicilerin sanata olan bakışını yeniden şekillendirmiştir. Kristeva'nın 'iğrençlik' (Abjection) ve Freud'un 'tekinsiz' (Uncanny) kavramları, Abject Art'ın felsefi, toplumsal ve psikolojik temellerini inşa etmiştir.

1.1. Julia Kristeva ve İğrenme

Kristeva iğrenmeyi kendi arasında üç ana başlık altında toplamıştır. Yiyecek, bedensel atıklar ve cinsel farklılıklar olarak kategorize ettiği iğrenmeyi kirli, pis, düzensiz, çıkıntı gibi tanımlamıştır. Yiyecek kaynaklı iğrenme, hayatın devamı için mutlak olması gereken birincil ihtiyaçtır. İğrenmenin büyük bir kısmını "Anal iğrenme" oluşturmuştur. Yiyeceğe duyulan iğrenme ona karşı reddi ifade etmektedir.

Bedensel atıklara iğrenme ise ikinci sırada yer almıştır. Bedensel atıklardan kasıt, istemli ya da istemsiz bedenin yaşaması için gerekli olan tüm sıvıları kapsamaktadır. İdrar, dışkı, kan, ter, kusmuk, iltihap, meni ve sümük gibi bedenden dışarı atılan tüm sıvılar dışarı atıldıktan sonra iğrenç olarak ifade edilir fakat henüz vücut bütünlüğü içinde iken yaşamsal önem taşırlar.

Cinsel farklılıklara dayalı iğrenmeyi ise Kristeva doğrudan kadın bedenine özgü kabul etmiştir. Edebiyat teorisyeni, psikanalist, yazar ve filozof olarak Kristeva'ya göre adet kanı, kadın bedeninde rahatsızlık veren, kendiliğinden olan ve tekinsiz bir sıvıyı işaret etmektedir. Kadının biyolojik menstrual döngüsü toplumda mahrem sayılmasının yanında kirli olarak nitelendirilmesi, kadının ötekileştirilmesinin bir diğer göstergesidir (Pacteau, 2005, 156-158).

"Yiyecekten, kirden, atıktan, pislikten tiksime. Beni koruyan spazmalar ve kusmalar. Beni kirden, dışkıdan, pislikten ayıran ve uzaklaştıran iğrenme ve mide bulantısı. Gizli anlaşmanın, aynı anda iki yanda birden olmanın, ihanetin alçaklığı. Beni bu alçaklığa yönelten ve bundan uzaklaştıran büyüleyici irkilme." (Kristeva, 2014, 15).

Kristeva (2014) iğrenç olanın tanımını yaparken "rahatsızlık" kavramı üzerinde durmuştur. İğrenç iğrenç kılan şeyin kirlilik veya hastalık olmadığını, bir kimliği bir sistemi rahatsız eden, çizilmiş sınırlara saygı göstermeyen, karanlık, bulanık ve kurallara uymayan, rahatsız edici şey olarak ifade etmiştir (Kristeva, 2014,16).

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bileşik Sanatlar Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik.

Kristeva (2014)'nın kirliliğin ne olduğuna dair geliştirdiği düşünce sisteminde, bedeni kirleten nesnelere üç gruba ayırdığı görülmektedir. Dışkısal, akıntısız ve aybaşı kanı olarak kategorize ettiği nesnelere, kimliğin dışından gelen, çürüme, enfeksiyon, hastalık gibi tehditler içermesi bakımından "kirli" olarak kabullenildiği üzerinde durmuştur. Burada gözyaşı ve sperm bedensel akıntı olmalarına rağmen kirli değeri taşımadığına da dikkat çekmiştir (Kristeva, 2014, 92).

"Ağza giren ve besleyen şeyin tersine bedenden, gözeneklerinden ve deliklerinden çıkan şey, temiz bedenin ebediliğine işaret eder ve öğrenmeye yol açar. Dışkısal maddeler, kendisini kateden karışımlardan başkalaşımından ve çürüten özerk ve ayrı hale gelebilmek için sürekli bir şeyleri kaybetme hali içinde olan bir bedenden ayrılmaya durmadan devam eden şey anlamına gelirler sanki. Beden, yalnızca bu kaybetme pahasına temiz hale gelir." (Kristeva, 2014, 132).

Kuşpit, yaşamın ve bedenin idealden uzaklaştırılmasını postmodernlikle birlikte zirveye ulaştığını belirterek Duchamp'ın sanatı üzerinden örneklendirmiştir. Yüksek sanatın yüceliğini yapısökümüne uğratan Duchamp, postmodern bir biçimde dışkıyı "estetikleştirmiştir". Sanatın dışkı olduğu düşüncesi, onu gündelik ortamının dışında sergilenmesi ile eğlenceli bir hale getirmektedir (Kuşpit, 2006, 132-133).

"Christopher Ofili'nin *Meryem* adlı fil dışkıyla (güya Ofili'nin Amerika kökenli olduğunu simgeliyordu) bezemiş eseri belirgin bir örnektir. Ofili, izleyici kitlesindeki kimi Katolikleri kızdırdı: Kendi üzerinde de Meryem'in üzerinde de pislik olmasından hoşlanmamışlardı (Kuşpit, 2006, s. 153).

Çağdaş sanat bedenleri gündelik hayatta göremediğimiz vücut imajları ile tekinsiz ve kırılanaşarak form üzerinde kontrolü kaybetmiştir. Bedenler artık damlayan, sızan, kanayan tasvirleri ile iğrençleşerek ölümlü olduğunu hatırlatmadır (Şener, 2014,73).

"Performans sanatında bedenin yaralanması ve zarar görmesinin, dışkı, irin ve kan gibi nesnelere eserleşmesinin bir nesne olarak izleyicisine önerilen olağandışı bir seyir olurken, izleyici için bu durum dikizci, sapkın ve kültürel kodların sınırlarında olması anlamına gelebilmektedir. Bu nedenle izleyici böyle bir eseri nahos, mide bulandırıcı ve iğrenç olan olarak tepki gösterebilir" (Ümer, 2017, 111).

İğrenme, insanın ruhsal süreçlerinde bastırmaya çalıştığı kaygı verici bir karaktere sahiptir. Kişi kaçınılmaz olarak varlığını güvence altına alma dürtüsü ile iğrenç nesneyi dışarda tutmaya çalışır. İğrenç nesne, dokunulmaz ve tehlikelidir. Tekinsiz gibi iğrenç de benliğe ve özneye karşı huzursuzluk kaynağıdır (Ümer, 2017,113).

Kristeva, bedenin bireye ait olması için, onun bedenindeki dışkı ve salgıdan ayrı düşünülmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bireyin kendi bedenini sahiplenmesi ve tehlikeden uzaklaşması için beden her gün iğrenç olanı (kokuşmuş- ölü) dışarı atmalıdır. (Çolak, 2011, 40). İrin, ter, kan ve dışkı, vücudun dışına attığımız, ondan kurtulduğumuz iğrenç olmasının yanında bunların yine kişinin kendi bedenine ait olması, nesne (object) olarak algılanmayışı atık olanı özel bir konuma yerleştirmiştir.

1.2.Sigmund Freud ve Tekinsiz

Freud'un 1919 yılında kaleme aldığı 'The Uncanny' makalesinde tekinsiz kavramına değinmiştir. 'Tekinsiz'i kısaca 'bilinmek istenen şey, kesin olmasını istediğimiz, korkutan, endişe veren' olarak açıklayan Freud, belirsizliğin öznenin ruhunda yarattığı gerilim ve bilinçaltı üzerinde durmuştur.

Freud'a göre tekinsiz nesnelere canlı-cansız ve insan-insan olmayan arasında ölüme dair bir kaygı yaratır. Modern öncesi dönemde makineler insan ve hayvanın organik hareketlerini taklit ederken modern dünyada makineler insanlar için model olmuştur. Makine ve metanın vücuda bürünmüş halleri olan mankenler bu bağlamda tekinsiz olarak ilan edilmiştir (Foster, 2011, 159-160).

"...Yani canlı ve cansız figürlerin tekinsiz şekilde birbirine karışması; iğdiş edici ve fetişistik formların müphem kavuşmaları; erotik ve travmatik sahnelerin zoraki tekrarları; sadizmle, mazoşizmin, arzunun, ayrışmanın ve ölümün çetin çarpışıklıkları..." (Foster, 2011, 130).

Bedenin doğal eğilimlerinin görünmez kılınması ve tabu haline getirilmesi, çağdaş sanatçılar tarafından çeşitli eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Kadınlık, erkeklik ve eşcinsellik gibi kavramlar üzerinden toplumsal bakış açılarına karşı saldırarak dikkat çekmişlerdir. Toplumsal yargılarla oynayan, onları tersyüz eden bu sanatçılar, eser ile aralarındaki sınırları zorlayarak olması gereken bağı şiddetli bir şekilde görünür kılmışlardır (Doğan, 2017, 435).

2. ABJECT ART

2.1.Piero Manzoni (1933-1963): Manzoni'nin 1961 yılında piyasaya sunulan 'Artist's Shit' isimli çalışması Abject Art'ın en dikkat çeken işlerin başında gelmiştir. 90 adet 30 gramlık konserve kutularından oluşan bu çalışmada her konserenin üzerinde sanatçının imzası ve seri numarası yer almıştır. Konserenin içinde sanatçının kendisine ait dışkının olup olmadığı bilinmese de sanatın ne olduğuna dair kanıların iyice muğlaklaştığı günümüzde, bedensel atıkları sanatın yeni anlatım araçları arasına almıştır.

Görsel 1: Piero Manzoni, 'Artist's Shit', 1961

2.2.Vito Acconci (1940-2017): İtalya doğumlu Acconci performanslarında acı ve beden kavramlarını sorgulamıştır. Sanatın anlatım gücünü ve özgürlüğünü yine sanatın kurallarına bağlanmadan performanslarla ifade etmiştir. Duygularını anlatmak için bedenine acı çektirmekten çekinmeyen sanatçı vücudunda bıraktığı izlerle bedenini kendi dilini yansıtmıştır. 1971 yılında gerçekleştirdiği "Waterways" performansında ağızda biriktirdiği salyayı kontrol etmeye çalışmıştır. Burada sanatçı iğrenç ya da estetik olmayan vücut sıvısını sanatsal bir materyale dönüştürmüştür.

Görsel 2: Vito Acconci, 'Waterways', 1971

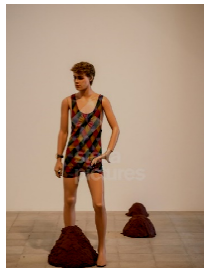
Acconci, yaptığı performanslarda bedenini ve acıyı ana eksene koyarak sosyal, tarihsel, kültürel ve sanatsal alana dolaylı eleştiride bulunmuştur. Acconci'nin Abramovic'in performanslarından ayrılan yönü izleyici ile doğrudan karşı karşıya olmamasıdır. Sanatçıyı göremeyen, bedeninin fiziksel varlığı ile arasında bağ kuramayan izleyicide yaratılan gerilim performansların temel prensibini oluşturmuştur. Kendi bedenini ısıarak damgaladığı "Tescilli Markalar" performansında kapitalist ekonominin insan üzerinde oluşturduğu tüketim yönelimine eleştirel bir bakış sunmuştur.

2.3.Mille Brown (1986-): Mille Brown'un tuval üzerine renklendirilmiş sütleri kusarak gerçekleştirdiği performansları ve bu performanslar sonunda sergilenen resimleri, bedeninin 'istenmeyen' karşısında verdiği doğal tepki olan iğrenme ve kusma ikilisini bir arada sunmaktadır. Sanatçının bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiği kusma eylemi, bedeninin mahrem-iğrenç-tiksindirici alanına doğrudan müdahaleyi görünür kılmıştır.

Görsel 3: Mille Brown, 'Puke', 2014

2.4.John Miller (1954-): Miller, "Dick/Jane" (1991) çalışmasında cinsel farklılığı tersyüz etmiştir. Sanatçı, Kuzey Amerika'da yaygın okunan çocuk kitaplarından biri *Dick and Jane* hikâyelerindeki ana karakterlerden Jane'i Dick'e dönüştürmüştür. Sarışın ve mavi gözlü Jane, kahverengiye boyanmış ve boynuna kadar dışkı benzeri bir malzemeye gömülmüştür. Fallik ve anal tümsek cinsiyetler arası sınırları zorlarken kullanılan renk ise siyah ve beyaz arasındaki sembolik farklılığı vurgulamıştır (Foster, 2009, 203).

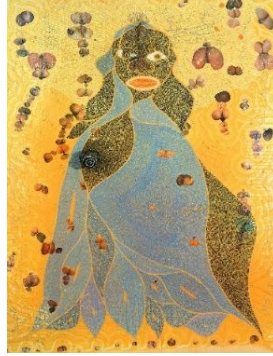
Görsel 4: John Miller, 'We Are Big Potatoes', 1992

Görsel 5: John Miller, 'Dick/ Jane', 1991

2.5.Chiris Ofili (1968-): Manzoni'nin 1961'de gerçekleştirdiği 'Artist Shit' çalışmasında kullanılan dışkı, 1996 yılında yine tartışmalı bir şekilde bu kez Chiris Ofili'nin 'The Holy Virgin Mary' çalışmasında

kendini göstermiştir. Bakire Meryem'i mavi giysisi içinde etrafında pornografik kolajlarla birlikte sunan sanatçının kağıt kolaj, yağlı boya, polyesterin yanı sıra fil dışkısı da kullanması eleştirilmiş ve büyük tepkilere yol açmıştır. Meryem Ana'nın Afrikalı bir kadın olarak temsili ve dışkının Hristiyan çevrelerce provokatif olarak nitelendirilmiştir.

Görsel 6: Chiris Ofili, 'The Holy Virgin Mary', 1996

2.6.Sejla Kameriç (1976-): Video ve fotoğraf alanlarında üretimde bulunan Sejla Kameriç, 1995 yılında Srebrenitsa kentinde gerçekleşen yakın tarihin en korkunç katliamını konu edinen afiş çalışmasına imza atmıştır. Hollanda birliği askerlerinin tuvaletlere yazdığı "Dişsiz...?, Bıyıklı...?, Bok gibi kokuyor...?, Bosnalı kız!" duvar yazısını kendi fotoğrafı üzerine kopyalayarak afiş hazırlamış ve Avrupa'nın çeşitli kentlerine yapıştırmış, gazete ve dergilere ilan verilmiştir (Erden, 2010, 96).

Görsel 7: Sejla Kameriç, 'Bosnalı Kız', 2003

2.7.Carolee Schneemann (1939-): Bu performansta Schneemann, sanatın alışlagelmiş formlarını bir tarafa bırakıp iğrenç veya ürkütücü olarak tarif edilebilecek bir biçimde toplumdaki cinsel tabuların biri olan regl kanını sanat biçimi olarak ortaya koymuştur. Sanatçı bu çalışmasında ataerkil toplumda iğrenç-kirli olarak tanımlanan olguların reddi olarak sanat tarihinde yerini almıştır.

Görsel 8: Carolee Schneemann, 'Interior Scroll/ Cezanne She Was a Great Painter', 1975

2.8.Kiki Smith (1954-): 1986 tarihli 'Untitled' çalışmasında Kiki Smith, 12 adet cam kavanoz içinde 12 ayrı vücut salgı ve atığını bir kaide üzerinde sergilemiştir. İçinde idrar, tükürük, dışkı, kusmuk, vs. bulunan bu kavanozların üzerine Gotik harflerle adlarını yazmıştır.

Görsel 9: Kiki Smith, 'Untitled', 1986

Görsel 10: Kiki Smith, 'Tale', 1992

Kiki Smith'in 'Tale' (Kuyruk) heykel çalışmasında emekleme pozisyonunda ilerleyen kadın bedeninin bir uzvu olarak tasvir edilen kuyruk, aynı zamanda vücudun dışarı attığı dışkı ile bütünlük göstermiştir. Burada iğrenç olan dışkı, kadın bedeninin uzantısı, onun olağan parçasıdır. Tüm cinsiyetler için ortak olan dışkının kadın bedeninde temsili, kadını tekinsiz, rahatsız edici konuma yerleştirmiştir.

2.9. Mike Kelley (1954-2012): 1990 tarihli Mike Kelley'in 'Nostalgic Depiction of the Innocence of Childhood' çalışmasında tamamen çıplak bir kadın ve bir erkeğin yumuşak, tüylü oyuncaklarla cinsel ilişkiye girerken dışkıya benzeyen maddeyi vücutlarına sürmüştür. Çocukluk, cinsellik ve tüketim kültürü üzerine odaklanan bu performansta dışkı, iğrenç olmayan, çocuksu bir anlatım aracına dönüşmüştür.

Görsel 11: Mike Kelley, 'Nostalgic Depiction of the Innocence of Childhood', 1990

2.10. Paul McCarthy (1945-): Amerikan sanatçı Paul McCarthy performanslarında şiddet ve çatışmayı irdelemiştir. Kendi bedenine dışkı, çiğ et, ketçap sürerek tiksinti ve cinselliğe gönderme yapan McCarthy, izleyiciyi huzursuz ederek onu tekinsiz bir alana sürükleyen çalışmalara imza atmıştır.

Görsel 12: Paul McCarthy, 'Hot Dog', 1974

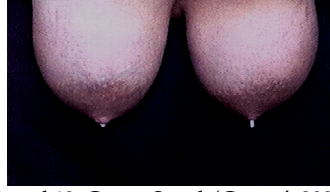
" Sanatçının, iç çamaşırlarına kadar soyunup vücudunu tıraş etmesiyle başlıyordu... penisini bir sandviç ekmeğinin arasına koyup yapıştırır, ardından kıcını hardala bular... ketçap içerek ve ağzını sosislerle doldurarak... Başını gazlı bezle sararak ve daha çok sosis ekleyerek, sonunda şişmiş ağzını bantlayarak kapatır... Yalnız başına kendisiyle mücadele ederek, kendi kusma dürtüsünü engellemeye çalışarak durur (Fineberg, 2014, 478).

1993 yılında Whitney Museum'da Abject Art: Repulsion and Desire in American Art (İğrençlik Sanatı: Amerikan Sanatında Tiksinti ve Arzu) sergisi açılmıştır. Sergide yer alan vücutlarda kan, sperm, dışkı, kusmuk, ter, gözyaşı gibi sıvı ve salgılarıyla bedenin alışlagelmiş estetik görünümleri izleyiciyi huzursuz edecek biçimde temsil edilmiştir. Robert Rauschenberg, Robert Mapplethorpe, Yoyoi Kusama, Mike Kelley, Cindy Sherman, Kiki Smith gibi sanatçıların katılımı ile kişisel korkular ve takıntılar iğrençlikten beslenen eserlere dönüşmüştür (Doğan, 2017,426).

Odd Nerdrum (1944-)'un 'Shit Rock' (2001), Andres Serrano (1950-)'un, 'Piss Christ' (1987) ve Tracey Emin'in 'My Bed' (1998) eserleri farklı yıllarda Abject Art'ta verilebilecek sarsıcı örneklerdir.

2.11.Canan Şenol (1970-): Marcel Duchamp'ın 1917 tarihli 'Çeşme' adlı eseri sanat tarihinde önemli dönüm noktalarından biri kabul edilmiştir. Bilinen sanat anlayışının yerle bir edildiği, sanatın ve sanatçının ne olduğu konusunda tartışmaların hızlandığı bu eser, bir Türk sanatçı tarafından video kayıt yöntemi ile yeniden kurgulanmıştır.

Görsel 13: Canan Şenol, 'Çeşme', 2000

Canan Şenol 1991 yılında kayda aldığı ve 'çeşme' adını verdiği bu çalışmada doğum sonrası dönemde göğüslerinden kendiliğinden akan sütü, video görüntü yöntemi ile izleyiciye sunmuştur. Duchamp'ın 1917 tarihli işine gönderme niteliği taşımasının yanı sıra kadın bedenine özgü olan sütü-sıvıyı görünür kılan sanatçı mahrem kabul edilen alana izleyiciyi davet etmiştir.

3. GELATIN: VORM- FELLOWS-ATTITUDE

Gelatin (Jelatin), Avusturya'nın başkenti Viyana'da çalışmalarını sürdüren dört sanatçıdan oluşmaktadır. Ali Janka, Florian Reither, Tobias Urban ve Wolfgang Gantner ilk defa 1978 yılında birlikte çalışmaya başlamıştır. 1993 yılından günümüze uluslararası birçok etkinlikte bir araya gelen bu dört sanatçı, izleyicinin doğrudan katıldığı, mizah içeren işlere imza atmıştır. Gelatin grubu toplumsal kabullere, yerleşmiş rutinelere meydan okurken kimi zaman cinsellik içeren anlatım dili kullanmaktan kaçınmamıştır.

Resim, heykel ve rock müzik alanlarında işler üreten Gelatin grubu performansları ile dikkat çekmiştir. Grup, bu yıl Bojmans Van Beuningen Galery'de, 'Vorm- Fellows- Attitude' sergisi ile 19 Mayıs- 12 Ağustos 2018 tarihleri arasında sanatseverlerle buluşmuştur.

Görsel 14: Gelatin, 'Vorm, Fellows, Attitude', 2018

Küratörlüğünü Francesco Stocchi'nin üstlendiği 'Vorm- Fellows- Attitude' sergisi Gelatin grubunun yirmi yılı aşkın süredir devam eden çalışma çizgisini ve heykel anlayışını yansıtmıştır. Grubun Hollanda'da açtığı ilk kişisel sergi olan 'Vorm- Fellows-Attitude', büyük alçı kalıplarla şekillendirilen dışkı formları, yoğun ve kahverengi kil tabakası ile kaplanarak oluşturulmuştur. Serginin kuruluşu, Gelatin grubu üyeleri dışında çok sayıda asistan yardımı ile iki hafta sürmüştür.

Görsel 15: Gelatin, 'Vorm, Fellows, Attitude', 2018

Sergi küratörü Francesco Stocchi, Gelatin'i bir kalıp sabuna benzeterek "Onlar, bir tutam olduğunu düşündüğünüz anda sizden uzaklaşırlar, özünü elinizde bırakırlar" ifadesi ile grubun kimi kavramlara öngörülemeyen yaklaşımlar getirdiğini belirtmiştir.

30 Ekim 2018 tarihinde yayınlanan 'Vorm- Fellows- Attitude' konulu bir söyleşide, küratör Francesco Stocchi'nin sorularını cevaplandıran 'Gelatin' grubu üyeleri, Bojmans Van Beuningen Galery'de sergilenen heykeller ve kariyerleri süresince gerçekleştirdikleri performansları hakkında da bilgi vermiştir.

Küratör Francesco Stocchi: Jelatin tabuları sorgular.

Ali Janka: Jelatin bir bahçe salatasıdır.

Florian Reither: Jelatin bir organizmadır.

Tobias Urban: Jelatin herhangi bir forma girebilir.

Küratör: Jelatin bildiğimiz ama daha önce hiç düşünmemiş olduğumuz şeyi gösterir.

Wolfgang Gantner: Jelatin beni bazen öldürür.

Florian Reither: Jelatin dönüşü olmayan bir noktaya gelmiş organizmadır.

Küratör: Jelatin 1993'ten beri birlikte çalışan sanatçılar içindir. En baştan başlamak istiyorum, mekanın kendinden. Bu mekanı gördüğünüzde ilk izleniminiz ne oldu?

F. Reither: Ölçü önemlidir. Odayla-mekanla bir ilişkisi olmalıdır.

Küratör: Neden kaka/dışkı?

A. Janka: Çünkü lezzetli.

F. Reither: Kutlama Bence.

A. Janka: Pozitif bir sembol.

F. Reither: Sanat insanlara geri döndüren bir heykel formu. Cinsiyet, ırk, yaş ve her şey hakkında bir hikaye. Bir de kapsayıcı, evet evet 'kapsayıcı'. Son zamanlardaki kelime bu.

W. Gantner: Aslında soru 'neden kaka?' değil de 'neden kaka olmasın?' olmalı.

A. Janka: Eğer bunlara (heykelleri işaret ederek) bakarsanız el izlerini her yerde görebilirsiniz. Tamamen insan bedeniyle, makinalar olmadan yapıldı. Tabi ki popumuz bunları üretecek kadar büyük değil.

Küratör: Biraz da önceki projelerinizden bahsedelim mi? Yaklaşık 10 yıl önce "kakabet" i geliştirdiniz.

T. Urban: Aslında pek 'geliştirdik' diyemeyiz. Zaten hep vardı, biz sadece keşfettik.

F. Reither: Kakanıza bakmak zorundasınız, stüdyoda yaptığınız şeylere bakmak zorundasınız. Sonra bir antropolojistten öğrendik ki, okuma, ilk olarak kakalarımızı okumakla başlamış. Yani taş devri zamanlarında hayvanların bıraktıkları izleri takip ederek onun 'memeli mi?', 'bir kuş mu?', 'onu yakalayabilir miyim?' yoksa 'ondan kaçmalı mıyım?' gibi şeylere karar verebilmişiz. Bu bir bilgidir.

Küratör: Kaka çocuğun yaptığı ilk heykeldir.

W. Gantner: İlk hediyesi aslında. Çocuk anne-babasına ilk hediyesini vermiş oluyor, kendinden bir şey.

F. Reither: Bu bir eserdir.

W. Gantner: Bu bir hediyedir.

Küratör: Bu heykeller İran halıları üzerinde duruyor. Neden halı?

F. Reither: Haliya kaka yapmakla yere yapmak farklıdır. Halı, evi temsil eder ve kakayı kıymetli hale getirir ama aynı zamanda halı da kakayı kıymetlendiriyor.

Küratör: İnsani durumlar/haller ile ilgilenmiş bir müze için bu çok uygun bir proje olmuş.

A. Janka: Bir bedene sahip olmak çok zordur. Ama bunu karşı koyuş olarak kullanırız. Ama aynı zamanda da bedeni tamamen beyinsiz kullanmayı da seviyoruz yani sadece yalın bir yapı olarak.

F. Reither: Kıyafet odasında bir tane çıplak beden kostümü seçebilirsiniz. Cinsiyetinizi, ten renginizi, beden ölçülerinizi değiştirivermiş olursunuz ve birdenbire bambaşka bir kimliğe geçmiş olursunuz. Bir saatlik kendiniz olmadan mola gibi bir şey. Çok da işe yarıyor.

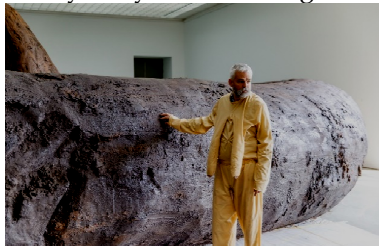
Küratör: Sizce insanlar sizi neden provokatör olarak değerlendiriyor?

F. Reither: 'Provokatif' çok olumsuz bir anlam içeriyor, bu yanlış bir tespit. Çünkü provokasyon tartışmaya teşvik eder. İnsanlar işinizin boktan olduğunu düşünüyor. Bu sosyal bir eleştiri değil, çok da önemsemiyoruz aslında (<https://www.youtube.com/watch?v=gFKC562vH0I>, yayınlanma tarihi, 30 Eki 2018).

Görsel 16: Gelatin, 'Vorm, Fellows, Attitude', 2018

12 Ağustos 2018'de sona eren Gelatin: Vorm, Fellows, Attitude sergisi, dışkının bir sanat formu olarak izleyiciye sunulmuştur. Öylece sergilenen bir formdan ibaret olmayan dev dışkı heykelleri, sergi mekanı ile bütünleşerek izleyicilerin aktif katılımına açık halde kurgulanmıştır. Galeri mekanında oluşturulan bir odada, gelen ziyaretçilerin giyebilecekleri çıplak beden kostümleri ile izleyiciler bir süreliğine başka beden, ırk ve cinsiyeti deneyimleyebilme olanağı bulmuştur.

Görsel 17: Gelatin, 'Vorm, Fellows, Attitude', 2018

4. SONUÇ

Sanatçının yaratıcı sürecinin ardındaki bilinçaltı ve yaşanmışlıklar, eseri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Toplumsal yargılarla oynayan Abject Art sanatçısı, kimi zaman 'iğrenç' olanı özümseyerek kendini iğrencin yerine koymuş, kimi zaman onu yücelterek açığa çıkarmıştır. Bedenin istenmeyeni dışarı atması, kendi beden bütünlüğünü koruma dürtüsü birçok çağdaş sanatçı tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bedensel atıklar kimi zaman tuval üzerinde, kimi zaman konserve veya kavanoz içinde izleyiciye sunulmuş, sanatın benzersiz dili olmuştur.

Gelatin sanat grubunun, Vorm, Fellows, Attitude sergisi, mizah, oyun ve form ile bütünleşme temeline dayanarak izleyicinin, sergi öncesi kostüm seçimi ve heykellere dokunabilmesi ile doğrudan katılımını öngören yapısıyla son dönemin dikkat çeken çağdaş sanat etkinlikleri arasında yer almıştır.

KAYNAKÇA

- Çolak, Banu (2011). Yapıt Okuma; Bedenin İçerisi-Dışarı; Kiki Smith'in Çalışmalarında Bedensel Süreçler ve Abjection. *Fe Dergi*, 3(1), 38-46.
- Doğan, Hatice (2017). Çağdaş Bir Eğilim Olarak Abject Art (İğrenç Sanat). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:5, Sayı: 46 2017, s. 412-436
- Erden, Osman (2010). *Bilmeniz Gereken 50 Çağdaş Sanat Çalışması*. Tempo Aralık Ayı Eki, İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık.
- Fineberg, Jonathan (2014). *1940'tan Günümüze Sanat*. İstanbul: Karakalem Kitabevi Yayınları.
- Foster, Hal (2011). *Zoraki Güzellik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kristeva, Julia (2014). *Korkunun Güçleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Pacteau, Francette (2005). *Güzellik Semptomu*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Şener, Seval (2014). Tekinsiz ve İğrenç: Hiperreal Figür Heykelleri ve Alışılmadık Vücutlar İçin Bir Okuma Önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi*, 6(6).
- Ümer, Engin (2017). Tekinsizliğin Estetiği ve Sanat Yapıtı. *Art-e Sanat Dergisi*, 10 (19), 96-126.
<https://www.youtube.com/watch?v=gFKC562vH0I>, yayınlanma tarihi, 30 Eki 2018, (erişim, 2 Kasım 2018)